

Woest duidt aan, dat de grond voor bebouwing ongeschikt is en het land dus eerst in orde gemaakt, ontgonnen moet worden.

Zij trokken over de onbebouwde gronden, aan wier verbetering niemand scheen te denken. Nochtans beviel mij meer de eenzame, onbebouwde streek, die er heenvoerde, die onbelemmerde, krachtige plantengroei.

De knecht en de meid zijn van de hoeve gaan lopen; de velden zijn braak blijven liggen, of aan arme lieden verhuurd geworden om er aard-appelen op te zetten. Er is niets verschuldigd indien het land braak of onbebouwd is blijven liggen. (B. W.)

Een woeste landstreek. Woeste, onherbergzame oorden.

658. ONBEKOOKT, ONBERADEN, ONBEZONNEN, ONDOORDACHT.

Wat niet overwogen is en niet getuigt van rijp doordenken.

Onbekookt is alles wat niet rijpelijk doordacht en overwogen, wat oppervlakkig of ijdel is.

Onberaden en **onbezonnen** is hij, die zijn zaken of handelingen en de gevolgen daaruit voortvloeiende niet of te weinig in beraad genomen heeft, ze niet genoeg doordacht heeft.

Ondoordacht is wat niet doordacht, niet voorzichtig beraamd is.

Dan had men een werk van militaire waarde geschreven, terwijl men nu niets anders levert dan een onbekookt samenraapsel van rechts en links opgegaarde verhalen. Als je die wetenschap kende, zou je zulke onbekookte opmerkingen niet maken.

Ge moet denken, dat ik toen een onberaden ding was van zeventien jaren. Gij geeft u onberaden over aan uw dierlijke driften.

De wereld staat al zovele duizenden jaren, en nog zijn de kunstenaars altijd even arm en altijd even onbezonnen. Hij was zo onbezonnen op het ijs te gaan, hoewel hij wist dat het nog niet sterk genoeg was.

Zijn keuze was ondoordacht. Een te wilde en ondoordachte beweging op de rand der hoge borstwering.

659. ONBELEEFD, ONGEMANIERD, LOMP, ONBESCHOFT.

Onbeleefd drukt uit, dat men de regels der wellevendheid uit het oog verliest, zich niet betamelijk weet te gedragen.

Ongemanierd is sterker dan *onbeleefd*; het betekent geen manieren hebbende en nadert de betekenis van *lomp* en *onbeschoft*.

Lomp is hij, die lijnrecht in strijd met de regels der wellevendheid handelt, omdat hij deze niet kent.

Onbeschoft duidt aan, dat men de regels der wellevendheid met opzet overtreedt, om iemand te beledigen; het is de hoogste graad van onbeleefdheid.

Hij is al een heel onbeleefde kerel. Een onbeleefd mens is een buffel. Zogenaamde plichten, waar ieder zich aan onderwerpt, wil hij niet voor ongemaniërd gescholden worden. Toon en houding waren plomp en ongemaniërd.

Wat durft ge daar te zeggen, lompe vlegel? Een opvoeding boven zijn stand had hem die lompe aanmatiging gegeven.

Hij kon onbeschoft en beledigend zijn en in staat een dolle streek te begaan. Zijn onbeschofte woorden hebben mij boos gemaakt.

660. ONBESCHIEDEN, ONBESCHAAMD, SCHAAMTELOOS.

Onbescheiden betekent niet ingetogen en inschikkelijk in doen en spreken, aanmatigend en daardoor jegens anderen onwellevend. **Onbeschaamd** is die geen schaamte heeft, van schaamtegevoel verstoken is.

Schaamteloos duidt eveneens het gemis van schaamtegevoel aan, doch is sterker dan *onbeschaamd*, daar het achtervoegsel *loos* het volledig verlies van schaamtegevoel uitdrukt.

Hij was beleefd zonder kruipend, vertrouwelijk zonder onbescheiden te zijn. Een onbescheiden vraag.

Op zulk een onbeschaamde vraag antwoordde hij niet. Al degenen die de knecht aldus hoorden spreken, wierpen blikken van misprijzen op de onbeschaamde zwetser.

Schaamteloze losbandigheid; een schaamteloos mens; een schaamteloze leugenaar.

661. ONBEZIELD, ONTZIELD.

Onbeziel wordt gezegd van stoffelijke voorwerpen, figuurlijk van gewrochten van de geest of scheppingen, waaraan leven en geest pleegt toegekend te worden : niet als met een bezielende adem levend gemaakt, zonder ziel en leven. Wordt het gezegd van het menselijk of dierlijk lichaam, dan ziet het meer op het stoffelijk deel, dat na de dood bezieling en leven mist en niet meer is dan een dode klomp.

Ontzield wordt alleen gezegd van personen : levenloos, door de dood opgehouden hebbende een levend wezen te zijn.

Na vele dergelijke mishandelingen, waartussen het lichaam der maagd zonder tegenstand over en weder werd gestoten als een onbezielde voorwerp. Hoe trots die gevaarten zijn,... het zijn onbezielde stofklompen.

De blijmoedige godsvrucht tekent zich op haar ontzield overblijfsel. De ontzielden lijken.

662. ONBEZONNEN, LICHTZINNIG, ROEKELOOS.

Onbezonnen is onbedachtzaam, lichtvaardig in handelen of spreken.

Lichtzinnig is hij, die niet ernstig nadenkt over de gevolgen zijner daden, die geen ernst of zorg kent of toont, die de zorgen van zich afwerpt.

Roekeloos is zonder zorg met betrekking tot de gevolgen van een handeling of een daaraan verbonden gevaar, in hoge mate onbezonnen of onberaden.

Meent gij mij dan onbezonnen als een kind? Men mag zo onbezonnen niet alles in eens op het spel zetten. De wereld bestaat al zovele duizenden jaren, en nog zijn de kunstenaars altijd even arm en altijd even onbezonnen.

Van de loop der gebeurtenissen te laten afhangen aan welke zijde men zich zou scharen, was een onverantwoordelijke staatkunde, waarvoor zelfs de lichtzinnigste moest terugdeinzen.

Roekeloos zijn geld uitgeven. Het recht van ontbinding, nu in ons staatsrecht weinig meer dan een gevaarlijk wapen in handen ener roekeloze regering.

Synoniemen

VOORBERICHT

Synoniemen zijn niet alleen gelijkbetekenende woorden, die elkaar volkomen dekken en dan ook in alle omstandigheden onverschillig kunnen gebruikt worden, maar vooral zinverwante woorden, d. w. z. woorden die veel overeenkomst hebben in de betekenis, die ook wel een hoofdbegrip met elkander gemeen hebben, maar die zich toch door een grotere of kleinere wijziging der betekenis onderscheiden, zodat men niet het ene woord voor het andere kan gebruiken.

Slechts zelden drukken twee woorden volkomen dezelfde gedachte uit en men zal dus begrijpen, dat de kennis van de synoniemen een belangrijk onderdeel vormt van de taalstudie, met het oog op het juist en van pas gebruiken van de woorden.

Nochtans zijn in onze taal slechts weinig werken hierover verschenen. De belangrijkste uitgaven op dit gebied waren het thans verouderde « Woordenboek der Nederlandsche Synoniemen » door Weiland en Landré ('s Gravenhage, 1821) en het « Handwoordenboek van Nederlandsche synoniemen » door J. Hendriks (Tiel, 1883), dat beknopt maar duidelijk een groot aantal synoniemen behandelt.

Bij de samenstelling van dit werk hebben wij dit laatste dan ook vaak geraadpleegd, evenals het groot Nederlands Woordenboek door de Vries en te Winkel, dat de juiste betekenis der woorden in al hun schakeringen weergeeft.

Wij zijn er ons wel van bewust, dat een werk als dit onvolledig en onvolmaakt is, maar hopen toch eenmaal de volledigheid te benaderen. Daarom doen wij een beroep op de gebruikers van dit werk, om ons hun opmerkingen te willen medelen, opdat in een latere druk eventuele aanvullingen en verbeteringen kunnen opgenomen worden.

J. CAUBERGHE

nederlandse taalschat

NEDERLANDSE TAALSCHAT

SPREEKWOORDEN
SPREEKWIJZEN
SYNONIEMEN
CITATEN

BREPOLS

BREPOLS

